

Література

1. Шамов А.А. Управление производством региона. – М.: Советская Россия. – 1979. – 201 с.
2. Васков С.Т. Территориальное управление в новых хозяйственных условиях. – М.; Экономика. – 1990. – 191 с.
3. Зотов В.Б. Управление административной территорией в городе (проблемы и перспективы). – М.; Луч. – 2007. – 304 с.
4. Мазур А.Г. Методологічні аспекти розвитку регіонального управління в перехідний період // Збірник наукових праць “Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України”. Випуск 3. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – С. 103-110.

ПРИНЦИПИ АДАПТАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРУКТУР ДО ВИМОГ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Непомящий Є.П.
Науковий керівник д.е.н., проф. Мазур А.Г.

В статті досліджується принципи та методи управління в регіональних економічних системах та їх адаптація до вимог сучасної системи господарювання.

Постановка проблеми. Важливою рисою сучасної ринкової економіки є організаційне різноманіття, зумовлене новими інформаційними та технологічними можливостями, що відкриваються глобалізацією.

Наявність організаційно оформлених структур регіонального управління, їх розвиток в ринкових умовах потребує наукового обґрунтування взаємозв'язків між цими структурами, визначення їх природи, можливостей впливу на функції та методи управління, забезпечення їх ефективності тощо. Ці завдання покладено в основу відносин нової для вітчизняної науки управлінської дисципліни, а саме теорії організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що питанням організаційного упорядкування системи управління присвячено численні публікації відомих вітчизняних вчених-регіоналістів, зокрема таких, як: А. Мазур, М.Долішній, С.Дорогунцов, Б.Данилишин, В.Симоненко, М.Тимчук, Л.Чернюк, М.Чумаченко, В.Цветков та інших, які створили наукове підґрунтя для подальших досліджень в цьому напрямку.

Мета дослідження – розглянути методи та принципи управління в регіональних економічних системах та охарактеризувати основні відмітні риси адміністративних і економічних методів управління економікою регіону.

Виклад основного матеріалу. Реформування господарського механізму України в період переходу до ринкової економіки принципово змінило положення регіонів у загальній системі управління. В умовах ринкового господарювання формування нової моделі управління регіоном може ґрунтуватися тільки на використанні важелів саморегулювання – на обхідна також активізація участі держави в управлінні регіоном.

Управління регіоном – це управління його розвитком і функціонуванням. Специфіка регіонального управління закладається в тому, що воно відрізняється від всіх інших видів управління на адміністративній території й виражається інтегрованою функцією галузевого, державного, місцевого (самоврядування) і міжгалузевого управління [3].

Управління регіоном опирається на розуміння того, що: а) регіон має складну структуру; б) складені елементи регіональної системи вимагають для свого управління розробки специфічного механізму управління; в) ці механізми повинні бути взаємно несуперечливі. Управління на регіональному рівні опирається на певну систему методологічних принципів. У науковій літературі під принципами розуміють достатньо чіткий вплив на управлінське рішення керівних ідей, апробованих практикою.

Зважаючи на велику кількість принципів управління, наведемо їх класифікацію (рис. 1).

Специфічні для управління регіоном	Принципи побудови апарату управління	Принципи раціональної діяльності апарату управління
------------------------------------	--------------------------------------	---

Рис. 1. Класифікація принципів управління

До загальних для усіх видів управління відносяться:

1. Принцип історизму.

Він має універсальне методологічне значення, тому що дає змогу оцінити відносну цілісність, завершеність того чи іншого етапу економічного і соціального розвитку галузей, регіонів і країни в цілому.

2. Принцип поєднання політичного і господарського керівництва або єдності регіональної політики суспільства.

Даний принцип орієнтує на комплексний підхід до врахування природно-господарських особливостей кожного регіону країни, завдань його економічного і соціального розвитку; передбачає поєднання економічних методів управління та місцевої ініціативи, відповідальність місцевих органів управління за комплексний розвиток відповідних регіонів. В обґрунтуванні рішень соціально-економічного розвитку регіону мають

враховуватися економічні, соціальні, екологічні, організаційні та технічні чинники.

3. Принцип комплексності.

Відображає об'єктивні процеси суспільного поділу праці та регіональної інтеграції виробництва, орієнтує на забезпечення комплексно-пропорційного розвитку господарства регіонів. Комплексність спрямована на піднесення суспільного виробництва на якісно новий ступінь, посилення соціальної спрямованості його розвитку, забезпечення повної збалансованості виробничих ресурсів з потребами господарського комплексу, істотне підвищення продуктивності праці, задоволення на цій основі потреб виробництва і населення.

4. Принцип науковості.

Означає повне використання найновіших досягнень науки управління, інших суспільних наук при побудові системи управління та організації управлінських процесів. Вимоги цього принципу реалізуються за умов, коли на розвиток науки і мистецтва управління спрямовуються достатні зусилля, підготовлюються професійні кадри для різних рівнів управління, постійно вдосконалюється механізм господарювання, впроваджується найновіша організація та обчислювальна техніка. Суворе дотримання принципу науковості дає змогу уникнути випадків волонтаризму і суб'єктивізму при прийнятті відповідальних рішень. Для цього управління має здійснюватися на основі глибокого пізнання дії об'єктивних економічних законів, закономірностей управління, врахування тенденцій розвитку економічних та соціальних процесів, додержання вимог раціонального природокористування.

5. Принцип ефективності і оптимальності управління.

Означає дотримання обгрунтованої економічної відповідальності між нарощуванням виробничого потенціалу галузей господарства країни та розробкою і реалізацією заходів щодо охорони природного середовища, орієнтує на забезпечення найбільш раціонального економічного розвитку з використанням прогресивних норм і нормативів, диференційованих за районами.

Підвищення ефективності виробництва в регіоні вимагає також широкого застосування економіко-математичних методів і сучасних електронно-обчислювальних машин для прийняття оптимальних рішень, розв'язання важливих питань розвитку колективів, повної узгодженості локальних критеріїв ефективності із загальним глобальним критерієм ефективності виробництва.

6. Принцип стимулювання.

При організації управління людьми слід враховувати стимули, яким вони віддають перевагу, поєднувати рівень задоволення потреб кожної людини з її трудовою активністю, з кількістю і якістю затраченої нею праці, з розміром її внеску у суспільне виробництво. Матеріальна зацікавленість повинна розвиватися у бік посилення залежності результатів оплати праці управлінських працівників від підвищення їхньої кваліфікації, збільшення віддачі і розширення обов'язків, а також передбачити відповідальність за неякісну працю, безгосподарність. Форми морального стимулювання забезпечують соціальну рівність і диференціацію в області праці, правильне поєднання суспільних, групових та особистих інтересів окремих працівників, реалізацію інтересів додержання пріоритету окремого працівника.

7. Принцип пріоритетності.

Сприяє ранжуванню цілей і завдань соціально-економічного розвитку регіону відповідно до просторової стратегії його комплексного розвитку та реальних виробничо-економічних і ресурсних можливостей, орієнтує на дотримання соціальної справедливості використання рекреаційних, матеріальних та фінансових ресурсів, а також засобів подальшого розвитку соціальної інфраструктури.

8. Принцип варіантності.

Передбачає необхідність вибору шляхів досягнення цілей і розв'язання управління регіональним розвитком, певні зрушення у галузевій і територіальній структурах господарства регіону, використання його природних та економічних ресурсів. Варіанти регіонального розвитку складаються на основі альтернативності проєктованих темпів і пропорцій розвитку галузей, гіпотез інвестиційної політики, технічних і технологічних рішень в організації виробничих процесів, змін у забезпеченні сировиною, матеріалами, комплектуючими виробами, паливно-енергетичними і трудовими ресурсами.

Виділення в окрему групу принципів організації регіонального управління в дослідженні передбачає за мету, по-перше, підкреслити ступінь його науковості і, по-друге, показати його індивідуальність як виду. Враховуючи загальні риси (принципи) загальної управлінської системи, регіональне управління відрізняється від неї, як часткове від загального і як специфічне, що має свої цілі, об'єкт і суб'єкт дослідження, а тому і свою теоретичну базу. На основі опанування практики і досвіду управління регіоном, враховуючи його трансформаційні ознаки в перехідний до ринку період, ми вважаємо за доцільне виділити такі специфічні принципи, на яких ґрунтується управління регіоном.

Реалізація всієї системи принципів дозволить створити передумови для формування надійної й стійкої системи управління. Усі ці принципи повинні бути покладені, насамперед, в основу законодавчих і нормативно-правових актів, що створюють контури системи управління регіональною економікою й визначають вибір конкретних інструментів і важелів механізму управління.

Висновки. Таким чином, результати наявності теоретичної бази регіонального управління дозволяють зробити висновок, що адаптація регіональних структур управління до вимог ринкової економіки здійснюється на основі специфічних принципів, таких, як: принцип самостійності і само забезпеченості потреб регіону, принцип поєднання усіх видів управління в рамках регіонального, принцип узгодження інтересів місцевих органів управління з інтересами підприємств і організацій, принцип пропорційності забезпечення фінансовими ресурсами за рівнями адміністративно-територіальної ієрархії, принцип орієнтації управління на замкнутий у

рамках регіону цикл виробництва, принцип відповідності регіональної системи управління об'єкту управління; а також методів, поділених на групи залежно від ознак – за характером впливу на ринкові процеси, за широтою впливу, за каналами впливу, за політикою дії і формами реалізації.

Література

1. Біба О. Проблеми та перспективи реформування адміністративно-територіального устрою України в контексті європейської інтеграції // Підприємство, господарство і право. – 2005. - № 3. – С. 68-71.
2. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення і управління. Монографія. – м. Вінниця, 2000. – 263 с.
3. Мазур А.Г. Регіональна парадигма суспільного розвитку. – Вінниця: Книга – Вега, 2007. - 160 с.

АПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Томчук В.С.

Науковий керівник: асистент Поліщук О.А.

Розглядаються актуальні проблеми фінансово-економічного стану аграрних підприємств в умовах світової фінансової кризи. Перспективи вирішення ситуації вбачаються в розробці стратегій розвитку підприємств на основі фінансового планування.

Постановка проблеми. Сфера сільськогосподарського виробництва є найбільш пріоритетною у будь – якому суспільстві. Стійке забезпечення населення продовольством - одна з найважливіших умов стабільності держави. В умовах ринкової економіки, як показують економічна теорія і практика, аграрний сектор виявляється найбільш чутливим до різного роду факторів нестабільності.

В сучасних умовах фінансово – економічний стан більшості сільськогосподарських підприємств потребує значного покращення і стабілізації. Дана проблема вимагає вжиття комплексу заходів, як організаційного, так і фінансово – господарського характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ролі фінансового стану підприємств знайшли одне з провідних місць в сучасних працях вітчизняних та зарубіжних економістів. Серед українських вчених, слід назвати праці Гальчинського А.В., Бандурка О.М., Коробова М.Я., Кірейцева Г.Г., Кириленка І.Г., Мазура А.Г., Саблука П.Т. та інших.

Метою дослідження є виявлення особливостей управління фінансово-економічним станом підприємств в аграрному секторі економіки, та окреслення шляхів виходу із кризи.

Виклад основного матеріалу. Одним із напрямків покращення фінансового стану господарства є максимізація прибутку, оскільки він є основним показником результативності підприємства. Прибуток посідає одне з головних місць у загальній системі вартісних інструментів ринкової економіки. Він забезпечує стабільність підприємства, гарантує повну його фінансову незалежність.

Необхідно регулярно проводити аналіз прибутку, що дасть змогу розв'язати такі завдання:

1. Постійне дослідження процесу утворення та одержання прибутку;
2. Обґрунтування оптимального варіанта цін на продукцію, виходячи з конкретних умов угоди, її обсягу, досягнутого рівня витрат виробництва;
3. Визначення впливу об'єктивних і суб'єктивних факторів на обсяг реалізації продукції та фінансові результати;
4. Своєчасна розробка системи заходів, спрямованих на зростання суми прибутку [1].

Повсякденне розв'язування цих завдань сприятиме побудові цілісного механізму управління процесом формування прибутку. Найважливішими факторами росту прибутку є збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції (а звідси збільшення розміру виручки), підвищення продуктивності праці, зниження собівартості, поліпшення якості продукції. Основним джерелом грошових надходжень підприємства є виручка від продажу продукції, робіт і послуг, а саме та її частина, яка залишається за мінусом матеріальних, трудових і грошових витрат на виробництво продукції.

Щоб збільшити розмір виручки, підприємство має виробляти таку продукцію, яка б вповідала вимогам споживачів і користувалась великим попитом. Для цього необхідно вивчити ринкові умови господарювання й можливості надходження продукції на ринок шляхом розширення обсягів її виробництва.

Не менш важливим фактором, який впливає на величину прибутку, є зміна рівня собівартості продукції. Якщо зміни обсягу реалізації впливають на суму прибутку прямо пропорційно, то зв'язок між розміром прибутку і рівнем собівартості будується на зворотній основі. Чим нижча собівартість продукції, яка визначається рівнем витрат на її виробництво і реалізацію, тим більше прибуток, і навпаки Цей фактор, що визначає розмір прибутку, в свою чергу знаходиться під впливом багатьох інших факторів Тому при аналізі зміни рівня собівартості необхідно визначити фактори, які впливають на її зниження або підвищення, щоб розробити заходи щодо зниження рівня витрат на виробництво і реалізацію продукції, а звідси, збільшення за рахунок цього прибутку.

Іншим напрямком в поліпшенні фінансово – економічних показників функціонування сільськогосподарського підприємства і відповідному підвищенні ефективності сільськогосподарського